2322.0037.1 11/02/10

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument certaines parties du stade Joseph Marien sis chaussée de Bruxelles 221-227 à Forest

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire, notamment l'article 224, 225 et 226 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 26 mars 2009 entamant la procédure de classement comme monument de certaines parties du stade Joseph Marien sis chaussée de Bruxelles 221-227 à Forest en raison de son intérêt historique et artistique.

Vu l'avis favorable de la Commission Royale des Monuments et Sites émis en séance du 19 août 2009,

Considérant que le collège des Bourgmestre et échevins de la commune de Forest n'a pas émis d'observations dans le délai prévu par les articles 224 et 225 & 1er du Code Bruxellois de l'Aménagement du Territoire ;

Considérant que le propriétaire a émis ses observations par courrier électronique, le 14 août 2009, hors du délai prévu par l'article 224 du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire ;

Considérant que, durant l'enquête préalable au classement définitif, il est apparu judicieux de réduire l'étendue de classement telle que formulée dans l'arrêté du 26 mars 2009 puisque la tribune principale et la plupart des espaces intérieurs furent rénovés en 1975 et ne témoignent plus du bâtiment d'origine ;

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bescherming als monument van bepaalde delen van het Joseph Mariënstadion, Brusselse Steenweg 221-227 te Vorst

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op artikel 224, 225 en 226;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 26 maart 2009 tot instelling van de procedure tot bescherming als monument van bepaalde delen van het Joseph Mariënstadion, Brusselse Steenweg 221-227 te Vorst omwille van hun historische en artistieke waarde.

Gelet op het gunstige advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, uitgebracht op haar zitting van 19 augustus 2009,

Overwegende dat het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Vorst geen bemerkingen heeft uitgebracht binnen de termijn zoals bepaald door artikelen 224 en 225 & 1 van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening;

Overwegende dat de eigenaar zijn bedenkingen via mail heeft geformuleerd op 14 augustus 2009, na de termijn die voorzien is in artikel 224 van het Brussels Wetboek voor Ruimtelijke Ordening;

Overwegende dat tijdens het onderzoek voorafgaand aan de definitieve bescherming het aangewezen gebleken is de bescherming, zoals voorgesteld in het besluit van 26 maart 2009, te beperken aangezien de hoofdtribune en het merendeel van de binnenruimten gerenoveerd werden in 1975 en niet meer getuigen van het oorspronkelijke gebouw;

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Considérant que, parmi les espaces intérieurs, seuls la salle de réception VIP et le hall d'entrée ont conservés leur intérêt patrimonial ;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Après délibération,

Arrête:

Article 1 – Sont classés comme monument certaines parties du stade Joseph Marien sis chaussée de Bruxelles 221-227 à Forest, à savoir la façade à rue, les façades latérales, la salle VIP et le hall d'entrée principal, en raison de son intérêt historique et artistique précisé dans l'annexe I du présent arrêté ;

Le bien est connu au cadastre de Forest, 1ère division, section A, 6ème feuille, parcelle 86 W.

Art. 2. La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3. Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions, est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, 11 FEV. 2010

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement,

Overwegende dat van de binnenruimten enkel nog van de VIP-zaal en van de hal van de hoofdingang de erfgoedkundige waarde behouden bleef;

Op voorstel van de Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Na beraadslaging,

Besluit:

Artikel 1 – Worden beschermd als monument bepaalde delen van het Joseph Mariënstadion, Brusselse Steenweg 221-227 te Vorst, meer bepaald de straatgevel, de zijgevels, de VIP-zaal en de hal van de hoofdingang, wegens hun historisch en artistiek belang, zoals nader bepaald in bijlage I bij dit besluit;

Het goed is bekend ten kadaster te Vorst, afdeling 1, sectie A, blad 6, perceel nr. 86W.

Art. 2. De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en de wegen, alsook de gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de perimeter zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3. De minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen, wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 11 FEV. 2010

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking,

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij

10 MARS 2010

Charles PICQUÉ

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DU STADE JOSEPH MARIEN SIS CHAUSSÉE DE BRUXELLES 221-227 À FOREST

Réf. cadastrale : cadastre de Forest, 1ère division, section A, 6ème feuille, parcelle n° 86 W.

Description sommaire :

Situé sur le territoire de la commune de Forest, le stade Joseph Marien abrite le club de football de sa commune voisine, « l'Union Saint-Gilloise ». Conçu en 1922 par l'architecte Albert CALLEWAERT (1888-1957), le complexe se compose d'un terrain de football et de deux tribunes qui se développent sur ses longs côtés : la tribune principale côté rue et la tribune debout de l'autre côté du terrain. Il se situe à la lisière du Parc Duden, dans un écrin de verdure, face à un quartier résidentiel homogène, formé de maisons de maître et de rapport datant du début du XXe siècle. Sa façade longe la chaussée de Bruxelles, et son entrée s'ouvre face à la rue du Stade qui descend vers l'avenue Van Volxem et la place Saint-Denis.

Le bâtiment à rue, long de 101,40 m, abrite la tribune, les bureaux et lieux d'accueil. Il est remarquable pour sa façade de style Art Déco agrémentée de sept panneaux sculptés, représentant les deux disciplines qui firent la renommée du club saint-gillois, à savoir l'athlétisme et le football. Le sculpteur Oscar DE CLERCK réalisa ces bas-reliefs expressionnistes en 1926. Oscar DE CLERCK est, avec Floris JESPERS, un des premiers sculpteurs modernistes innovateur en Belgique. La « sculpture architecturale » est l'une de ses forces. Il atteindra sa maturité avec ses travaux pour les pavillons de l'Exposition internationale de Philadelphie, de New York et Boston.

De composition symétrique, la façade à rue du stade compte 15 travées égales et trois niveaux. Elle est en briques rouges et en simili-pierre. Le rez-de-chaussée, entièrement en simili-pierre, est percé de baies rectangulaires ornées de grilles en fer forgé. L'entrée principale est au centre de la composition. La façade est rythmée par 7 travées légèrement en saillie, à savoir les deux travées latérales, deux à la hauteur des entrées de service et les 3 travées centrales d'accès. Au premier niveau, ces travées saillantes sont ornées d'oriels avec des châssis à petits-bois. Surplombant ces oriels, des bas-reliefs représentent des scènes sportives réalisées par Oscar De Clerck. Les travées intermédiaires, légèrement en retrait, sont en briques, accentuées par des chaînettes en imitation pierre de taille. Ces travées sont percées de fenêtres plus petites, ornées d'encadrements et de trumeaux en imitation pierre de taille.

Au troisième niveau, chaque travée possède des petites fenêtres séparées par des trumeaux en pierre de taille. Au-dessus de ces fenêtres, un bandeau en imitation pierre de taille termine l'élévation.

L'entrée principale est couronnée par un arc décoratif surplombant une inscription portant le nom du club avec de part et d'autre deux statues de sexe masculin.

Le bâtiment comporte divers accès pour les joueurs. Les façades latérales sont en briques, ornées de bandeaux en imitation pierre de taille à hauteur des premier et troisième niveaux et ne comportent presque aucune ouverture. Les accès pour le public et les guichets se trouvent de part et d'autre du bâtiment. Plus loin, le long de la chaussée de Bruxelles, et autour du terrain dans le parc Duden se trouvent des petits guichets semblables, d'aspect austère, construits en briques.

La tribune principale compte environ 2.500 places sous une charpente métallique rivetée qui s'accroche directement à la façade à rue (les petites fenêtres au troisième niveau de la façade donnent directement sur la tribune). Elle est construite en béton armé sur lequel sont placés de simples bancs de bois. La partie centrale, réservée aux visiteurs et aux dignitaires, est pourvue de sièges baquets. La tribune debout se trouve sur un talus dans le parc Duden, face à la tribune principale de l'autre côté du terrain, et compte environ 3.000 places. Au sommet de ce talus se trouve une villa blanche néoclassique où se changeaient jadis les joueurs. A l'origine, deux guichets, aujourd'hui en ruine, avaient été construits à côté de cette villa.

A l'intérieur, l'espace sous la tribune abrite les salles de vestiaire et de douche, la conciergerie, une salle pour les membres, une salle pour le comité, les buanderies, et une salle de café. L'ensemble de ces espaces ont été modernisés en 1975 (architecte Marc de San). La salle des membres est ornée d'un vitrail décoratif de style Art Déco orné d'une couronne et des initiales USG. Un vitrail semblable se

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
KANSELARIJ

trouve au centre du hall d'entrée, où sont dressés deux monuments commémoratifs avec médaillon sculpté dédiés à d'anciens présidents de l'Union : Joseph Marien et Emile Mouvet. Ce hall d'entrée est bien conservé et présente des escaliers latéraux en granito et des balustrades en métal.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

Intérêt historique :

C'est en 1897 qu'est fondée l'Union Saint-Gilloise. Au début, le club joue sur un terrain du vélodrome de Longchamps. Par la suite, les matches se déroulent sur la place Van Meenen, à Saint-Gilles.

En 1919, une partie du parc Duden est mise à la disposition de l'Union Saint-Gilloise. Le baron Von Duden, un allemand, avait légué le parc au Roi Léopold II, qui le céda lui-même à l'Etat dans le cadre de la *Donation Royale*. Pendant quelques années, le club utilise certains locaux de la villa située sur le talus du parc Duden en y aménageant les vestiaires et le club-house. A cette époque, rien n'est encore prévu pour les spectateurs : ils sont simplement regroupés sur le talus, il n'y a ni places assises ni vraies places debout.

En mars 1921, le Conseil général de l'Union évoque l'agrandissement du stade. Huit mois plus tard, sur proposition de Joseph Marien, la Commission spéciale chargée des « projets » désigne l'architecte Albert Callewaert. Ce dernier soumet au Club deux projets : le premier prévoit une tribune de 3.516 places assises ; le second, plus modeste, n'en compte que 2.663. Après estimation des coûts, le Conseil décide le maintien des tribunes existantes, tout en les modifiant afin d'augmenter le nombre de places assises. Ne s'avouant pas vaincu, Callewaert propose, en février 1922, un nouveau projet qui semble intéresser fortement le Conseil général. Celui-ci l'adopte le 10 octobre 1922, sous réserve de légères modifications : portée de la capacité à 35.000 spectateurs et érection d'une nouvelle tribune, plus vaste et plus intéressante.

Le 13 avril 1926, le Conseil confie les travaux à l'entrepreneur René Gillion. La première pierre est posée le 3 mai et les travaux sont terminés le 25 août 1926. L'inauguration des nouvelles installations a lieu le 29 août 1926. Comme l'indique la plaque sur la façade, le stade est construit en quatre mois. Pour les festivités d'inauguration, l'Union Saint-Gilloise invite la formation hollandaise du FC Doordrecht et organise une épreuve d'athlétisme contre Gand. Les Bataves remportent la partie (6-3).

Des guichets supplémentaires furent construits en 1948. En 1965, la tribune principale fut recouverte d'une nouvelle toiture et la piste d'athlétisme disparut. A partir de ce moment, les tribunes debout sur la petite partie du terrain, derrière les buts, ne sont plus accessibles.

À la fin du XIXème s., le football, ainsi que d'autres sports de plein air tels que le rugby, le tennis ou le cricket furent introduits à Bruxelles par les Anglais, dont la présence à Bruxelles s'intensifie avec la révolution industrielle. L'Angleterre est alors très en avance dans le domaine sportif : tant à l'école qu'à l'armée, divers sports figurent au programme, et on loue les mérites et l'aspect bénéfique de la pratique d'un sport collectif, de l'exercice physique et de la discipline. À Bruxelles, les Anglais pratiquent les mêmes sports dans leurs collèges et passent leur temps libre sur les terrains publics, comme au Bois de la Cambre. Les premiers clubs sportifs à Bruxelles sont fondés par des Anglais, mais les sports tels que le football, le rugby, le tennis et l'athlétisme deviennent également populaire auprès de l'élite bruxelloise.

C'est vers 1890 que sont construits les premiers clubs bruxellois « belges ». Outre cette influence anglaise, la réintroduction des Jeux Olympiques en 1896 sert d'impulsion pour la diffusion des sports. Jusqu'à la Première Guerre mondiale, le sport reste une activité à caractère élitaire. Pendant la Première Guerre mondiale, les officiers comme les soldats font beaucoup de sport et c'est à cette occasion que beaucoup font connaissance avec le football, l'athlétisme, la boxe et d'autres sports. C'est ainsi que le football passe très vite d'un sport d'élite à un sport populaire.

Sa pratique s'intensifie après la Première Guerre. À cette époque, différents clubs bruxellois ont leurs propres terrains et leurs tribunes. Celles-ci sont en bois ou en pierre, comme par exemple le Racing Club de Bruxelles. Outre le Palais des Sports à Schaerbeek datant de 1913 (aujourd'hui démoli), le Stade Joseph Marien est le premier grand complexe sportif à Bruxelles de cette envergure et doté d'infrastructures tant pour le public que pour les sportifs. Il figure comme le seul stade datant de l'entre-deux-guerres à être resté en relativement bon état. À l'exception de la toiture et de sa structure, le Stade Joseph Marien a, en grande partie, conservé son état d'origine.

CHANCELLERIE
KANSELARIJ
REGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

La Royale Union Saint-Gilloise est l'un des plus anciens et des plus importants clubs de football de Bruxelles. Avant la Seconde Guerre mondiale, le Stade Joseph Marien est le centre sportif bruxellois par excellence où ont lieu non seulement des matchs de foot mais également d'autres événements sportifs.

L'importance et le rayonnement de l'union Saint-Gilloise dans l'histoire de l'athlétisme et du football, à Bruxelles et en Belgique, en font un lieu de mémoire essentiel. Faut-il rappeler que l'atmosphère épique qui entourait les derbys bruxellois, animés par l'Union et le Daring, a largement inspiré une des pièces majeures du répertoire théâtral bruxellois : Bossemans et Coppenolle.

Intérêt artistique :

L'architecte du stade Albert Callewaert (1888-1957) réalise d'abord principalement de modestes habitations ouvrières et participe à plusieurs concours, notamment pour la construction d'une cité-jardin à Schaerbeek. Pendant l'entre-deux-guerres, il adopte le style Art Déco qu'il interprète avec sobriété. Outre le stade, il construit, entre autres, en 1927, une maison sur l'avenue Nestor Plissart à Etterbeek, et en 1936 un immeuble à appartements sur l'avenue de l'Université à Ixelles. En 1932, il construit un hôtel de maître de style Art Déco pour l'entrepreneur Gillion au 107-109 avenue Besme à Forest.

Oscar De Clerck (1892-1968), originaire d'Ostende, est le frère du peintre Jan De Clerck. Il étudia la sculpture à l'Académie des Beaux-Arts de Gand. Les œuvres de ses débuts sont fortement inspirées par l'impressionnisme. Pendant l'entre-deux-guerres il se rapproche de l'expressionnisme, du cubisme et de l'Art déco. Outre son métier de sculpteur, il sera également curateur du Musée des Beaux-Arts d'Ostende.

BIBLIOGRAPHIE :

Dictionnaire de l'architecture en Belgique, de 1830 à nos jours, Fonds Mercator, Anvers, 2003, p. 193.

Van Dijk P., Onderzoek in opdracht van de KCML, Sportinfrastructuur – type stadions – in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, februari 2006.

Revue « Comment bâtir », n°7, 1933, p. 273.
http://unionhisto.skynetblogs.be/category/1118090/1/Stade.

Vu pour être annexé à l'arrêté du ,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij

Charles PICQUÉ

10 MARS 2010

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET JOSEPH MARIËNSTADION, BRUSSELSE STEENWEG 221-227 TE VORST

Kadastrale gegevens: kadaster van Vorst, afdeling 1, sectie A, blad 6, perceel nr. 86W.

Beknopte beschrijving:

Het Joseph Mariënstadion ligt op het grondgebied van Vorst en vormt de thuisbasis van de voetbalclub 'Union Saint-Gilloise' van de buurgemeente. in 1922 heeft architect Albert CALLEWAERT (1888-1957) het complex ontworpen. Het omvat een voetbalveld en twee tribunes langs de lange zijden ervan: de hoofdtribune aan de straatkant en de staantribune aan de overkant van het veld. Het stadion bevindt zich aan de rand van het Dudenpark, omgeven door groen, tegenover een homogene residentiële wijk die voornamelijk bestaat uit herenhuizen en opbrengsteigendommen uit het begin van de 20e eeuw. De hoofdgevel ligt aan de Brusselse Steenweg. De ingang bevindt zich tegenover de Stadionstraat, die naar de Van Volxemlaan en naar het Sint-Denijsplein af loopt.

In het gebouw aan de straatkant, dat 101,40 m lang is, bevinden zich de tribune, de kantoren en de onthaalvertrekken. De art-decogevel is opmerkelijk, met de zeven uitgebeitelde panelen met afbeeldingen van de twee disciplines waarin Sint-Gillis uitblonk: atletiek en voetbal. Beeldhouwer Oscar DE CLERCK maakte in 1926 de expressionistische bas-reliëfs. Oscar DE CLERCK is samen met Floris JESPERS een van de eerste vernieuwende modernistische beeldhouwers in België. Het 'architecturale beeldhouwwerk' is een van zijn troeven. Hij komt tot artistieke bloei met zijn werken voor de paviljoenen van de internationale tentoonstelling van Philadelphia, New York en Boston.

De straatgevel van het stadion is symmetrisch samengesteld en telt 15 gelijke traveeën en drie bouwlagen. Hij is uitgevoerd in rode baksteen en in imitatie-natuursteen. De benedenverdieping in imitatie-natuursteen heeft rechthoekige gevelopeningen met smeedijzeren hekwerk. De hoofdingang bevindt zich in het midden. De gevel wordt geritmeerd door 7 iets naar voren komende traveeën: de buitenste twee, twee ter hoogte van de dienstingangen en de drie middelste ter hoogte van de hoofdingang. In de eerste bouwlaag hebben de vooruitspringende traveeën erkers met ramen met spijlen. De bas-reliëfs boven deze erkers stellen sporttaferelen voor van Oscar De Clerck. De tussenliggende traveeën wijken iets terug en zijn uitgevoerd in baksteen, geaccentueerd door kettingen in imitatie-natuursteen. Deze traveeën hebben kleinere vensters met omlijstingen en penanten in imitatie-natuursteen.

Op de derde bouwlaag zijn er in elke travee kleine vensters, van elkaar gescheiden door penanten in hardsteen. Boven deze vensters eindigt de gevelopstand op een band in imitatie-hardsteen.

Een decoratieve boog als een kroon op de hoofdingang steekt uit boven het opschrift van de naam van de club met aan weerskanten een beeldje van een mannelijke figuur.

Het gebouw heeft verschillende toegangen voor spelers, voor de bezoekende ploeg en het café. De zijgevels zijn uitgevoerd in baksteen, versierd met banden in imitatie-hardsteen ter hoogte van de eerste en de derde bouwlaag. Ze hebben vrijwel geen gevelopeningen. Aan beide uiteinden van het gebouw bevinden zich de toegangen voor het publiek en de loketten. Verderop, aan de Brusselse Steenweg en rond het terrein in het Dudenpark, staan gelijkaardige, kleine, sobere loketten in baksteen.

De hoofdtribune heeft ongeveer 2 500 plaatsen onder een metalen met klinknagels samengeklonken gebinte dat rechtstreeks aan de straatgevel bevestigd is (de kleine ramen in de derde bouwlaag van de gevel komen rechtstreeks op de tribune uit). De tribune is uitgevoerd in gewapend beton. Daarop werden de eenvoudige houten banken bevestigd. Het middelste gedeelte heeft kleine kuipstoeltjes en is voorbehouden voor genodigden en hoogwaardigheidsbeklederS.

De staantribune ligt op een helling in het Dudenpark, tegenover de hoofdtribune, aan de overkant van het terrein. Zij telt zowat 3 000 plaatsen. Boven op de helling staat een witte, neoklassieke villa waar de spelers zich vroeger verkleedden. Naast de villa staan twee nog oorspronkelijke, maar vervallen loketten.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Binnen bevinden zich, onder de tribune, de vestiaires, het washok, de ledenzaal, een comité zaal en een café. Al deze ruimten werden gemoderniseerd in 1975 (architect Marc de San). De ledenzaal, met

een decoratief art deco glas-in-loodraam, versierd met een kroon en de initialen USG. Een gelijkaardig glasraam bevindt zich in het midden van de inkomhal, waar twee gedenkmonumenten prijken met gebeeldhouwd medaillon, opgedragen aan gewezen voorzitters van de Union: Joseph Marien en Emile Mouvet. Deze inkomhal werd goed bewaard. Links en rechts staat een trap in granito met metalen leuningen.

Belang van het goed volgens de criteria die worden bepaald in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening:

Historische waarde:

In 1897 wordt de Union Saint-Gilloise gesticht. De club speelt aanvankelijk op een terrein van de velodroom van Longchamps. Daarna speelde ze op het Van Meenenplein in Sint-Gillis.

In 1919 wordt een gedeelte van het Dudenpark ter beschikking gesteld aan de Union Saint-Gilloise. De Duitse baron Von Duden had het park aan koning Leopold II nagelaten, die het vervolgens aan de staat schonk in de *Koninklijke Schenking*. Een aantal jaren gebruikt de club enkele lokalen van de villa, boven op de helling van het Dudenpark, als kleedruimte en clubhuis. Er waren op dat moment nog geen voorzieningen voor de toeschouwers: zij stonden gewoon op de helling, er waren nog geen echte staan- of zitplaatsen.

In maart 1921 heeft de algemene raad van de Union het over de uitbreiding van het stadion. Acht maanden later duidt de bijzondere commissie, die belast is met de 'ontwerpen', architect Albert Callewaert aan op voordracht van Joseph Marien. Callewaert legt de club twee voorstellen voor: het eerste voorziet een tribune met 3 516 zitplaatsen; het tweede is wat bescheidener en telt er 2 663. Na een kostenraming beslist de raad om de bestaande tribunes te behouden, maar ze te verbouwen om meer zitplaatsen te creëren. In 1922 dient Callewaert, die zich niet gewonnen geeft, een nieuw ontwerp in. De algemene raad lijkt nu zeer geïnteresseerd. Hij keurt het goed op 10 oktober 1922, mits kleine wijzigingen: het stadion moet een capaciteit van 35 000 toeschouwers hebben en er moet een grotere, interessantere tribune worden gebouwd.

Op 13 april 1926 worden de werken toevertrouwd aan ondernemer René Gillion. De eerste steen wordt op 3 mei gelegd en de werken zijn klaar op 25 augustus 1926. De nieuwe installaties worden ingehuldigd op 29 augustus 1926. Uit de gevelplaat blijkt dat de bouw van het stadion inderdaad slechts 4 maanden duurde. Voor de inhuldigingsfeestelijkheden nodigt de Union Saint-Gilloise de Nederlandse ploeg FC Dordrecht uit en organiseert hij een atletiekwedstrijd tegen Gent. De Nederlanders winnen de wedstrijd (6-3).

In 1948 werden extra loketten bijgebouwd. In 1965 werd de hoofdtribune van een nieuw dak voorzien en verdween de atletiekpiste. Vanaf dat moment zijn de staantribunes aan de korte zijde van het veld, achter doelen, niet meer toegankelijk.

Aan het einde van de 19e eeuw introduceren de Engelsen voetbal en andere veldsporten zoals rugby, tennis of cricket in Brussel. Alsmaar meer Engelsen vertoeven in Brussel als gevolg van de industriële revolutie. Engeland loopt in die periode ver voor op het gebied van sportbeoefening: zowel op school als in het leger staan verschillende sporten op het programma en worden de heilzame werking van een groepssport, lichaamsbeweging en discipline alom geprezen. Hier in Brussel beoefenen de Engelsen dezelfde sporten op hun eigen colleges. Hun vrije tijd brengen ze door op openbare terreinen, zoals in het Terkamerenbos. De eerste sportclubs in Brussel worden door de Engelsen opgericht, maar al snel zijn voetbal, rugby, tennis en atletiek eveneens populair bij de Brusselse elite.

Omstreeks 1890 worden de eerste 'Belgische' clubs in Brussel opgericht. Naast deze Engelse invloed is ook de heropleving van de Olympische Spelen in 1896 een impuls voor de ruime verspreiding van sport. Tot aan de Eerste Wereldoorlog blijft sport een vrij elitaire bezigheid. Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt door de officieren en soldaten veel gesport. In deze omstandigheden maken velen kennis met voetbal, atletiek, boksen en andere sporten. Voetbal evolueert op deze manier in korte tijd van een elitesport naar een volkssport.

Na de Eerste Wereldoorlog zit het voetbal in de lift. Verschillende Brusselse clubs hebben in die periode hun eigen velden en tribunes. Deze laatste zijn ofwel hout of steen, zoals bijvoorbeeld op Racing Club Brussel. Op het Sportpaleis in Schaarbeek na, dat dateert van 1913, maar intussen werd afgebroken, is het Joseph Mariënstadion het eerste grote sportcomplex in Brussel met deze afmetingen en met een infrastructuur zowel voor het publiek als voor sportlui. Het is het enige stadion

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

uit het interbellum dat vrij goed werd bewaard. Het dak en de dakstructuur buiten beschouwing gelaten, werd het Joseph Mariënstadion grotendeels in zijn oorspronkelijke staat bewaard.

Royale Union Saint-Gilloise is een van de oudste en belangrijkste voetbalclubs van Brussel. Voor de Tweede Wereldoorlog is het Joseph Mariënstadion hét centrum van het Brusselse sportgebeuren waar niet alleen voetbal, maar ook andere sportevenementen plaatsvinden.

Anderzijds zijn de rol en uitstraling van Union Saint-Gilloise binnen de Brusselse atletiek – en voetbalgeschiedenis onlosmakelijk verbonden met deze plaats. De gedenkwaardige sfeer die tijdens de Brusselse voetbalderby's bij Union en Daring heerste, lag aan de basis van één van de hoogtepunten uit het Brussels toneelrepertorium: Bossemans en Coppenolle.

Artistieke waarde:

Albert Callewaert (1888-1957) is de architect van het stadion. Hij bouwt voornamelijk eenvoudige arbeidershuizen en neemt aan verschillende wedstrijden deel, onder meer voor de bouw van een tuinwijk in Schaarbeek. Tijdens het interbellum neemt hij de sobere art-decostijl over en voegt er een sterke persoonlijke toets aan toe. Behalve het stadion bouwt hij onder meer, in 1927, een huis aan de Nestor Plissartlaan te Etterbeek en in 1936 een appartementsgebouw aan de Hogeschoollaan in Elsene. In 1932 bouwt hij een herenhuis in art deco voor ondernemer Gillion in de Besmelaan 107-109 te Vorst.

Oscar De Clerck (1892-1968) is de broer van schilder Jan De Clerck en is afkomstig uit Oostende. Hij studeert beeldhouwkunst aan de Academie voor Schone Kunsten in Gent. Zij eerste werken getuigen van impressionistische invloeden. Tijdens het interbellum neigt hij veeleer naar expressionisme, kubisme en art deco. Hij is niet enkel beeldhouwer, maar ook curator van het Museum van Schone Kunsten in Oostende.

BIBLIOGRAFIE

Dictionnaire de l'architecture en Belgique, de 1830 à nos jours, Fonds Mercator, Anvers, 2003, blz. 193

Van Dijk P., Onderzoek in opdracht van de KCML, Sportinfrastructuur – type stadions – in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, februari 2006

Tijdschrift 'Comment bâtir', nr. 7, 1933, blz. 273
http://unionhisto.skynetblogs.be/category/1118090/1/Stade

Gezien om als bijlage gevoegd te worden bij het besluit van ...

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met de Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking.

Charles PICQUÉ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
10 MARS 2010

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING - CHANCELLERIE KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DU STADE JOSEPH MARIEN SIS CHAUSSEE DE BRUXELLES 221-227 A FOREST

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET JOSEPH MARIENSTADION GELEGEN BRUSSELSESTEENWEG 221-227 TE VORST

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

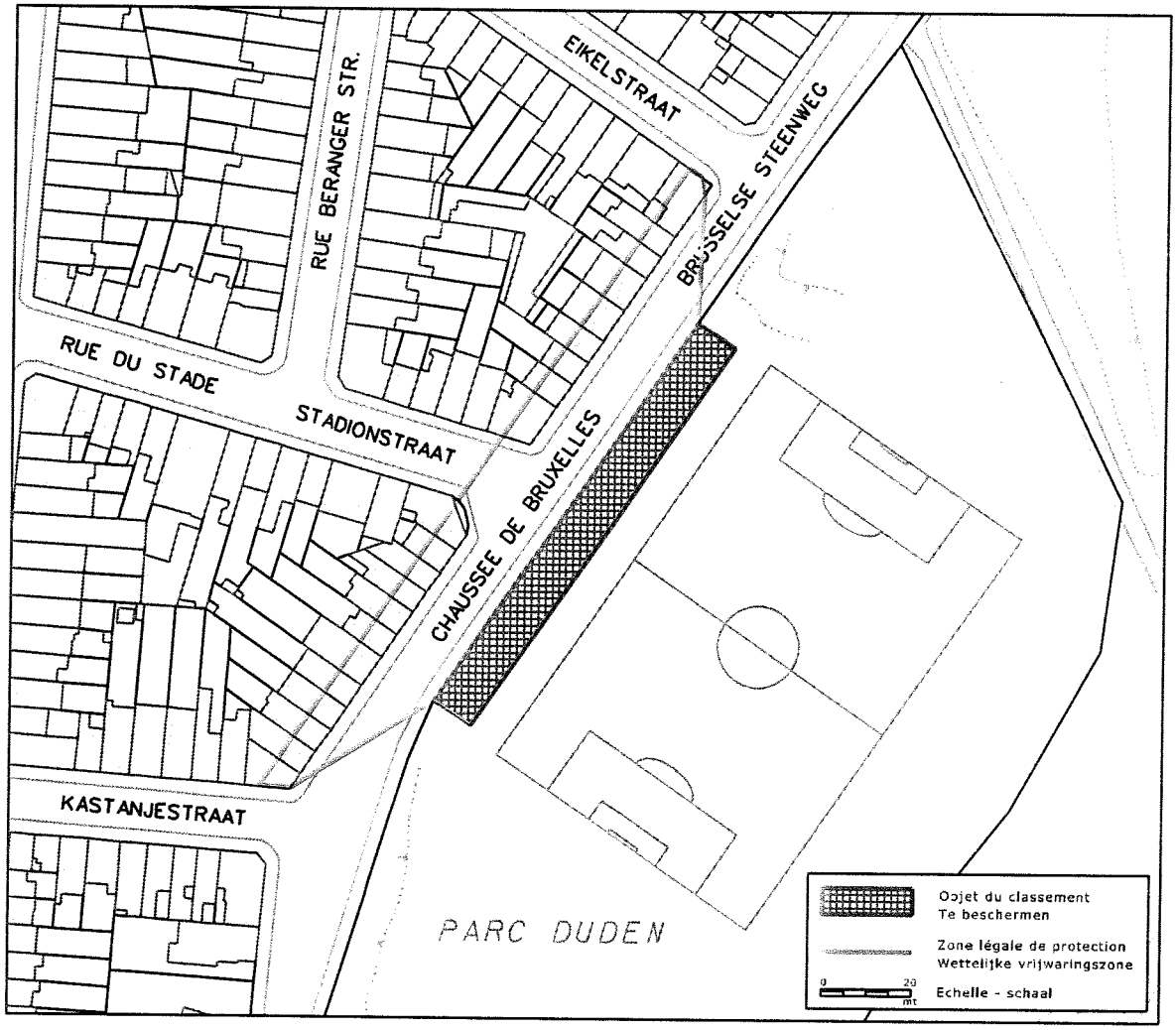

Vu pour être annexé à l'arrêté du

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking,

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
10 MARS 2010

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING - CHANCELLERIE KANSELARIJ